

Долматова Н. І.

Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту
імені академіка В. Лазаряна, Науково-технічна бібліотека

Калашникова Г. О.

Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту
імені академіка В. Лазаряна, Науково-технічна бібліотека

СУЧАСНІ ЗАСОБИ ЗАЛУЧЕННЯ СТУДЕНСТВА ДО ЧИТАННЯ: ДОСВІД ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ

У доповіді розглядаються сучасні засоби залучення студентів до читання. Наведено різновиди реклами бібліотеки ДНУЗТ – web-сайт, бібліотечні сторінки у соціальних мережах; надані приклади використання мультимедійних інструментів у практичній роботі.

Ключові слова: реклама бібліотеки, web-сайт, віртуальна виставка, буктрейлер, тизер, сайт «БібліоСинергія», релакс-читання, фото-зона, відеопоезії

*Те, на чому ми зосереджуємо
свою увагу – розширює межі
Арнольд Патент*

Час панування мережі Інтернет, комп'ютерів, мобільних телефонів та інших гаджетів настав. Кліпове, фрагментарне мислення, домінування візуального сприйняття – так характеризується сучасна комп'ютерно-інформаційна суспільна свідомість. Чи готові бібліотекарі до такого масового відмовлення від книг, журналів та й взагалі друкованого слова? Що могли б дати бібліотеки сучасному поколінню? Такі питання, безумовно, хвилюють сьогодні професійних бібліотекарів.

Прищеплення любові й поваги до книги та залучення до читання – як завжди продовжують бути одним із головних завдань бібліотекаря, але у ХХІ сторіччі воно має особливе значення. Бібліотекарі можуть навчити і залучити до читання, маючи широкий арсенал засобів і методів, які потрібно лише адаптувати до електронного середовища. Хорошим способом активної взаємодії з читачем, що отримали бібліотекарі, є

використання мультимедійних інструментів: медіа-презентації, відео, інтерактивні та 3D виставки, бібліотечні сторінки у соціальних мережах Facebook, VK, Instagram, YouTube, Mendeley, ДокШир та ін., інтернет-сайт бібліотеки.

Нинішнє студентство демонструє досить високий рівень комп'ютерної грамотності, віддає перевагу візуальній інформації порівняно з текстовою, але при цьому має низький рівень інформаційної культури та культурного розвитку загалом. Водночас, спостерігається зростання читацького негативізму до класичної літератури, ігнорування літератури як підручника життя. Сприйняття друкованого тексту стає більш поверховим і фрагментарним, «мозаїчним» і «кліповим» [9].

Тому на сьогодні місією сучасного бібліотекаря є залучення користувача до культури літературного читання за допомогою інноваційних засобів. І ми готові, не відмовляючись від друкованого слова, робити стрімкі кроки до Інформаційної Епохи.

Зростання популярності Інтернету мотивує інтенсивне впровадження нових інформаційних та комунікаційних технологій у бібліотечній практиці. Для забезпечення доступу до електронних інформаційних ресурсів в структуру науково-технічної бібліотеки Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна (далі – Бібліотеки ДНУЗТ) у 2008 р. було включено Медіа-зал, на базі якого створено режим максимального сприяння задоволенню інформаційних запитів користувачів як у внутрішній мережі бібліотеки, так і в режимі віддаленого доступу. Оновлений **web-сайт** бібліотеки надає користувачам цілодобовий доступ трьома мовами: українською, російською та англійською. За 2015-16 рр. відвідуваність сайту становила 57624 сеанси. Організовано виробництво нових електронних документів шляхом оцифровки ретро-фондів, створення відеофільмів, відео-презентацій, відео-лекцій, віртуальних виставок.

Використання сучасних інструментів значно полегшує інтерактивне спілкування з читачем. Тому фахівці бібліотечної справи пропонують до уваги сучасного користувача **віртуальні виставки** – новий інформаційний продукт бібліотеки, що представляється як консолідація традиційного книжкового і новітнього електронного способів презентації інформації. Вона компактна, містка та є актуальним провідником у великому потоці інформації [2].

Так, на сайті Бібліотеки ДНУЗТ, у Галереї творчості, представлено низку **віртуальних виставок**: «Академік В. А. Лазарян – педагог, вчений, організатор науки», «Євгеній Патон – явище світової культури», «150 років залізницям України», «Хтось добрим

словом і мене згадає» до 160-річчя від дня народження Івана Франка, «Историк, творивший историю» до 150-річчя від дня народження Михайла Грушевського тощо [3].

Для наочного сприйняття літератури Бібліотека також використовує традиційні книжкові виставки, проте вони інтерпретуються в сучасному 3D форматі, привертаючи увагу вимогливого читача. Наприклад, влітку, до книжкової виставки «У відпустку – на море» були додані морські пейзажі та інша атрибутика за темою; на виставку «Під стукіт коліс» – діюча модель потягу на рейках, виставка «ДПТівці пишуть про осінь» була оздоблена природним матеріалом.

На сайті Бібліотеки рекламуються нові надходження літератури. У рубриці «Relax-читання» можна ознайомитись з уривками з текстів книг різноманітних жанрів (від лірики до гумору, детективу та фантастики), а також цитатами відомих авторів з «Бібліотеки всесвітньої літератури». Діє інформаційна рубрика «Чи знаєте Ви?» [16].

Фахівці Бібліотеки ДНУЗТ займаються інформаційною підтримкою як окремих вчених, так і університету в цілому. Бібліотека є співвидавцем двох наукових журналів, має репозитарій наукових статей і займається наукометриєю, консулює з питань публікацій в наукових журналах, надає доступ до повнотекстових наукових баз даних, має власну електронну бібліотеку, запатентувала тримовний онлайн-словник ключових слів за відомостями міжнародних БД наукової інформації в залізничній галузі, є провідником в Open Access, навчає науковців, створюючи доступні й легкі відео-уроки.

До речі, для всеукраїнського обміну досвідом із запровадження бібліотекарями новітніх сервісів для дослідників 7 інноваційних університетських бібліотек України створили партнерський проект "БібліоСинергія: підтримка наукових досліджень" [1]. На базі проекту «БібліоСинергія», в тому числі представлено багато інформації на актуальну тему «Академічна доброчесність». Опанована та наводиться як приклад електронна програма боротьби з плагіатом Text.ru [18].

Для активної популяризації бібліотеки та книги використовується **реклама**. Відомий майстер рекламної справи, визнаний геній продажів Клод Хопкінс говорив: «Є тільки один єдиний спосіб знайти рішення ваших проблем в рекламі – запитайте вашого покупця. Це – істина в останній інстанції». Тому реклама бібліотечних ресурсів, послуг і продукції ґрунтується на потребах та інтересах читачів.

Відеокліп «5 причин, щоб стати читачем Бібліотеки ДНУЗТ» **рекламує** діяльність НТБ, розповідає користувачу, про те, що бібліотека – це творча лабораторія, яка дозволяє будь-кому розкрити свої унікальні здібності в літературі, науці, техніці й мистецтві [15]. Є

відеокліпи «Бібліотека ДНУЗТ – дружня та сучасна!» [2], «Панорама Бібліотеки» [13], «Рідкісні видання у Бібліотеці», «Вчений і Бібліотека: шлях до успіху» та ін.

Серед нових форм просування літератури останнім часом все активніше заявляє про себе **буктрейлер**. **Буктрейлер** (англ. Booktrailer) – це жанр мережевого спілкування, також невеликий відеоролик, що розповідає в довільній формі про книгу, візуалізує найяскравіші та впізнавані моменти її змісту. **Буктрейлер** визначається як **тизер** (англ. Teaser – жарт) – рекламне повідомлення, яке містить частину інформації про продукт для створення інтриги на ранньому етапі просування товару. **Тизер** забезпечує приплив нових споживачів, спонукає до здійснення покупки. **Буктрейлери** виконуються в різній техніці (ігрові, анімаційні, фото-фільми, відеоролики з використанням комп'ютерних програм, цифрових ефектів). Творцями **буктрейлерів** можуть бути фахівці установ культури (бібліотек, видавництв), це може бути продукція професійних відео-, кіностудій, створюють їх і самі читачі для читачів [8]. На даний час співробітниками бібліотеки впроваджується проект **буктрейлеру** за книгою А. І. Куліша "Легенди ДПТУ" [11].

Слід відмітити появу в практиці Бібліотеки ДНУЗТ нової форми роботи із пропаганди читання – створення **відеопоезій**.

Талановиті студенти університету, які пишуть вірші, об'єдналися в соціальних мережах, провели разом із Бібліотекою творчий захід «Битву поетів» і стали головними героями у поетичному відео-проекті «Коли цвіте сакура» [10]. Вірші, які лунали в діїтівському містечку – твори студентів і викладачів зі збірки «ДПТівські сонети» [5]. У відеосюжетах прозвучали авторські рядки студентів Анастасії Журавльової (ф-т УПП) та Кристини Курняк (ф-т ЕГ), вірші про ДПТ викладачів Л. Маслєєвої, А. Канарського, О. Гілевича – у виконанні курсантів кафедри військової підготовки.

Співробітники НТБ, залучаючи користувачів та пропагуючи художні твори, й самі приймають участь у творчих конкурсах відеопоезії. Так, молоді бібліотекарі Ганна Калашникова, Ольга Аксьонова, Наталія Покровська та Олена Лисенко приймали участь у конкурсі відеопоезій «Літературні читання» молодіжної секції УБА (2015); було створено відео-кліпи за віршами Ліни Костенко «Доля» та Дмитра Загули «Ти приходиш до мене щонаочі». Останній посів почесне 3-є місце у конкурсі [6, 17]. До створення відеопоезій активно залучаються також іноземні студенти.

Користувачі бібліотеки можуть спілкуватися як віртуально, так і реально, відчувачи емоції та енергетику інших людей. Бібліотека надає майданчик для диспутів, презентацій документальних і літературно-художніх творів, виставок декоративно-

прикладного мистецтва, пропонує участь в інтелектуальних клубах «Що? Де? Коли?» і «Дебати». На території бібліотеки до свят створюються тематичні **фото-зони**.

Фото-зона – це міні фотостудія, в якій не лише штучно створено заданий фон, але й підсилено візуальний ефект за допомогою реквізитів (меблі, костюми, предмети та ін.). Її мета – надати можливість відвідувачам зануритись в атмосферу певної події або часу, відчувати себе її героєм, зафіксувати цей момент на довгий час, зберігаючи певні емоції.

Сенс **фото-зони** в Бібліотеці ДНУЗТ у тому, щоб місце несло певну тематику, святковий настрій. Можливо здійснювати фотографування у відповідному одязі всіх бажаючих. Декілька таких фото-зон було створено в читальному залі наукової літератури: «Святкуємо Новий рік і Різдво», «#порталзнань» до Дня бібліотек України, на Хелоуїн, які серед читачів мали великий успіх.

З творчим ентузіазмом було реалізовано **мультимедійний проект** «Одного разу в Казці». Бібліотекарі відтворили відомі та пізнавані образи героїв сучасних літературних казок, вдягнувшись у незвичайний одяг та добравши відповідну атрибутику [14].

Дієвою формою реклами книги є проведення **презентацій**, де бажана присутність автора і реальних героїв. Бібліотекою активно використовується такий спосіб рекламування книг. Наприклад, у жовтні 2016 р. проведена презентація книги «Воїни Добра і Правди», на якій були присутні студенти, викладачі, науковці. Це видання – збірка спогадів героїв, які захищали незалежність і свободу України на Донбасі. Серед них – викладачі ДНУЗТ: Віктор Артемчук – доктор технічних наук, і Дмитро Снітько – кандидат філософських наук, які виступили зі своїми спогадами. Автор ідеї та упорядник збірки – дніпрянин Фідель Сухоніс (засновник та головний редактор журналу «Бористен»). Володимир Забара, заслужений діяч мистецтв України, представив авторський музичний кліп «Киборги України». Пісня «Повертайся живим» та вірш «Герої не вмирають» у емоційному виконанні студентки Вікторії Салаутіної вразили всіх присутніх.

Для популяризації літератури необхідно мати команду однодумців, тому, залучаючи студентів до бібліотеки, ми широко практикуємо співпрацю з кураторами груп. Звісно, і сам куратор має знати про можливості сучасної бібліотеки та використовувати її різноманітні послуги. Таких викладачів чимало в нашому університеті. Найбільш організованим є, звичайно, наставники кафедри військової підготовки. Чітка щорічна організація виховної роботи підполковником В. А. Пастушенко та капітаном Д. Г. Татарко дозволяє не лише залучати курсантів до бібліотеки, а й проводити з ними змістовні бесіди,

диспути, презентації. На таких зустрічах молодь висловлює свої думки, дискутує, читає вірші, співає під гітару.

На факультетах виховну роботу очолюють, зазвичай, заступники деканів, від них певною мірою залежить, чи прийде студент до бібліотеки, чи буде на «ти» з друкованим словом. Відзначимо таких викладачів ДНУЗТ, як доценти Л. В. Марценюк, В. Л. Галацька (ЕГ ф-т), С. В. Проїдак (Мех. ф-т), В. О. Шаповалов (ф-т ТК) та багато інших.

Активно впроваджуючи новітні інформаційні технології в практику роботи науково-технічної бібліотеки університету, ми ні в якому разі не будемо застосовувати практику тотальної заміни друкованих видань електронними аналогами. Тільки поєднанням бібліотечної класики та інновацій працівники бібліотеки забезпечать своїм читачам максимально повне, оперативне і достовірне отримання інформації відповідно їх запитам [7].

«...Навіть часи розквіту інформаційних технологій, наявність різноманітних електронних гаджетів і девайсів не замінять спілкування з книжкою, справжньою літературою, не позбавлять нас відчуття дотику до прекрасного й живого друкованого слова», – вважає прем'єр-міністр України В. Гройсман [12].

Колектив Бібліотеки ДНУЗТ має потужний творчий потенціал для подальшого розвитку, а сучасні здобутки говорять самі за себе. Лише за два минулі роки в конкурсах Української Бібліотечної асоціації та Міністерства культури України було здобуто знакові перемоги. Так, у 2015 році ми отримали перше місце в номінації **«Кращий сайт з популяризації читання бібліотеки вищого навчального закладу»**; у 2016 році за впровадження проекту **«Університетська бібліотека: створюємо простір успіху»** Бібліотеці ДНУЗТ присуджено звання **«Бібліотека року України 2016»**.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. БібліоСинергія: підтримка наукових досліджень [Електронний ресурс] / Наук.-техн. б-ка Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=REISnxvbx10&feature=youtu.be>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 15.11.16.
2. Бібліотека ДНУЗТ – дружня та сучасна! [Електронний ресурс] / Наук.-техн. б-ка Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=dNPUCO2UNrI&feature=youtu.be>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 16.11.16.

3. Віртуальні виставки [Електронний ресурс] // Наук.-техн. б-ка Нац. ун-ту «Львівська політехніка» : [сайт]. – Режим доступу: <http://library.lp.edu.ua/virtualni-vystavky>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 15.11.16.
4. Галерея творчості [Електронний ресурс] // Наук.-техн. б-ка. Дніпропетр. нац. ун-т залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна : [сайт]. – Режим доступу: <http://library.diit.edu.ua/index.php?lang=ua&page=gallery>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 15.11.16.
5. ДПТівські сонети [Електронний ресурс] : альманах поезій / уклад. Т. О. Колесникова, Н. І. Долматова. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна, 2010. – 183 с. – Режим доступу: <http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/3612>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 16.11.16.
6. Доля [Електронний ресурс] / Наук.-техн. б-ка Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=iML3346GN8w>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 16.11.16.
7. Історія бібліотеки як частина історії ДПТУ [Електронний ресурс] // Наук.-техн. б-ка. Дніпропетр. нац. ун-т залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна : [сайт]. – Режим доступу: <http://library.diit.edu.ua/index.php?lang=ua&page=about>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 17.11.16.
8. Каташинских, С. Н. Актуальные проблемы чтения [Текст] / С. Н. Каташинских // Цивилизационные перемены в России : сб. науч. тр. по мат. науч.-практ. конф. – Екатеринбург, 2012. – С. 60–68.
9. Колесникова, Т. Читацька активність студентів технічного ВНЗ [Текст] / Т. Колесникова, Н. Біла // Бібліотечний вісник. – 2016. – № 2(232). – С. 26–32.
10. Коли цвіте сакура : поетичний проект [Електронний ресурс] / Наук.-техн. б-ка Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=bID3iIdKh14>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 16.11.16.
11. Куліш, А. І. Легенди ДПТУ / А. І. Куліш. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна, 2010. – 659 с.
12. Медуниця, Ю. Студенти можуть бути спокійними щодо стипендій / Ю. Медуниця // Уряд. кур'єр. – 2016. – 4 жовт. – С. 2.

13. Науково-технічна бібліотека. Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту [Електронний ресурс] : панорама бібліотеки. – Режим доступу: <http://library.diit.edu.ua/index.php?lang=ua&page=tour&view=4>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 16.11.16.
14. Одного разу у Казці [Електронний ресурс] / Наук.-техн. б-ка Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. – Режим доступу: https://www.facebook.com/pg/diitlib/photos/?tab=album&album_id=551584505010723. – Назва з екрана. – Дата звернення: 16.11.16.
15. 5 причин, щоб стати читачем бібліотеки ДНУЗТ [Електронний ресурс] // Наук.-техн. б-ка. Дніпропетр. нац. ун-т залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна : [сайт]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=VMU4tA8b760>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 16.11.16.
16. Relax читання [Електронний ресурс] // Наук.-техн. б-ка. Дніпропетр. нац. ун-т залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна : [сайт]. – Режим доступу: <http://library.diit.edu.ua/index.php?lang=ua&page=relax>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 15.11.16.
17. Ти приходиш до мене щоночі [Електронний ресурс] // Наук.-техн. б-ка. Дніпропетр. нац. ун-т залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна : [сайт]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=p4LFuGbbjLE>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 16.11.16.
18. Text.ru : онлайн-сервис проверки текста на уникальность [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://text.ru/>. – Загл. с экрана. – Дата обращения: 16.11.16.

Долматова Н. И.

Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта
имени академика В. Лазаряна, Научно-техническая библиотека

Калашникова А. А.

Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта
имени академика В. Лазаряна, Научно-техническая библиотека

СОВРЕМЕННЫЕ СПОСОБЫ ПРИВЛЕЧЕНИЯ СТУДЕНЧЕСТВА К ЧТЕНИЮ: ОПЫТ ПРАКТИЧЕСКОЙ РАБОТЫ

В докладе рассматриваются современные средства привлечения студентов к чтению. Приведены виды рекламы библиотеки ДНУЖТ: web-сайт НТБ, библиотечные

страницы в социальных сетях; представлены примеры использования мультимедийных инструментов в практической работе.

Ключевые слова: реклама библиотеки, web-сайт, виртуальная выставка, буктрейлер, тизер, сайт «БиблиоСинергия», релакс-чтение, фото-зона, видеопоззии.

Dolmatova N. I.

Dnipropetrovsk National University of Railway Transport named after Academician

V. Lazaryan, Scientific and Technical Library

Kalashnykova H. O.

Dnipropetrovsk National University of Railway Transport named after Academician

V. Lazaryan, Scientific and Technical Library

MODERN WAYS OF ATTRACTION OF STUDENTS TO READING: EXPERIENCE OF PRACTICAL WORK

This report highlights the modern means to involve students for reading. Types of library advertizing are introduced: the website of Scientific and Technical Library (STL), library pages in social networks; examples of audio-visual tools usage in practical operation are provided.

Key words: library advertizing, website, virtual exhibition, book trailer, teaser, site «Bibliosinerhiya», relax reading, photo zone, video of rea.